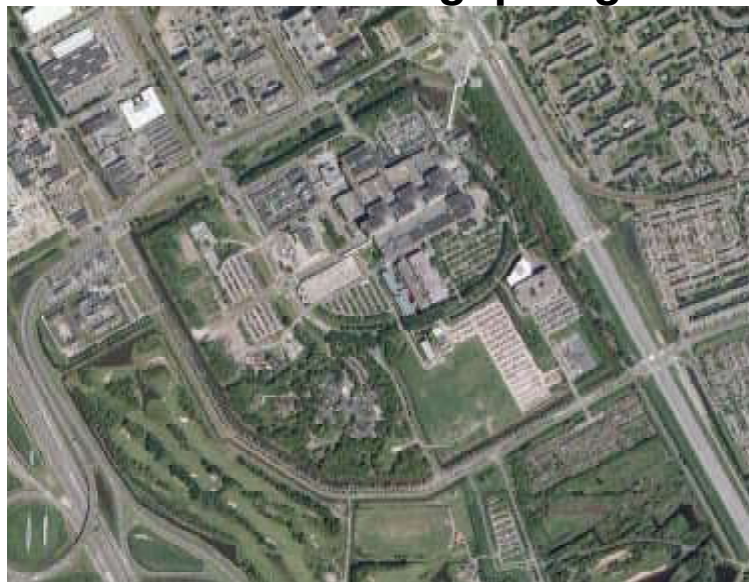

Natuurtoets Bestemmingsplangebied AMC

Gemeente Amsterdam

Dienst Ruimtelijke Ordening

Beleidsteam Stad

November 2011

Inhoud

1. Samenvatting en conclusies	3
2. Inleiding.....	4
3. Kaders.....	6
4. Beschrijving van het gebied en inventarisatie.....	9
5. Consequenties natuurwetgeving en ontheffing flora-e en faunawet	12

1. Samenvatting en conclusies

Voor het Academisch Medisch Centrum (AMC) wordt een nieuw bestemmingsplan opgesteld. Hierbij zal een deel van de bestaande bebouwing worden gesloopt en een deel van het huidige groen worden verwijderd. Voor het gehele bestemmingsplangebied en voornamelijk de locaties waar de ruimtelijke ingrepen plaatsvinden is een natuurtoets uitgevoerd om de status van het gebied te inventariseren en om vast te stellen voor welke soorten er eventueel een ontheffing moet worden aangevraagd. In dit onderzoek is dus nagegaan of er vanuit de natuurwetgeving consequenties zijn voor het bestemmingsplan.

Hierbij is gekeken naar de verwachte beschermde soorten zoals verblijfplaatsen van vleermuizen, vogels en groeilocaties van beschermde plantensoorten. Zo is er een apart onderzoek uitgevoerd naar verblijfplaatsen van vleermuizen in het psychiatriegebouw. De andere gebouwen zijn niet of nauwelijks geschikt voor vleermuizen. Het inventariseren van vleermuizen met betrekking tot bebouwing is te verdelen in het inventariseren van winterverblijven, zomer- en kraamverblijven, paarverblijven en zwermplaatsen van vleermuizen. Verblijfplaatsen in boomholten worden niet verwacht in het bestemmingsplangebied.

De inventarisaties zijn uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol van 2011*.

Uit de inventarisaties is gebleken dat er in het psychiatriegebouw twee zomerverblijfplaatsen en een paarverblijf aanwezig zijn.

Een advies over mitigerende en compenserende maatregelen voor deze verblijfplaatsen is in dit rapport opgenomen. Indien deze worden nageleefd is de aanvraag van een ontheffing met betrekking tot vleermuizen conform de flora- en faunawet niet per se nodig. Er zijn geen broedvogels zoals gierzwaluwen, huismussen of andere dakbroeders op de bebouwing en in de bomen waargenomen waarvan het nest het gehele jaar rond is beschermd. Algemene vogelsoorten zijn wel waargenomen. Deze zijn tijdens de broedtijd beschermd.

Verder zijn er geen beschermde plantensoorten waargenomen in het bestemmingsplangebied.

* Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur 2011. Vleermuisprotocol 2011, 5 maart 2011

2. Inleiding

Het project

Voor het terrein van het AMC wordt een nieuw bestemmingsplan opgesteld. Hierin worden een aantal nieuwe ontwikkelingen mogelijk gemaakt. In deze natuurtoets wordt onderzocht welke consequenties er zijn voor het bestemmingsplan vanuit de natuurwetgeving.

Werkwijze

Deze toets behandelt eerst de wettelijke en beleidskaders. Daarna volgt een beschrijving van het plangebied en de soorten die er voorkomen dan wel verwacht kunnen worden. Vervolgens worden de mogelijke effecten van ingrepen op de aanwezige soorten beschreven. Tenslotte wordt beoordeeld of er omstandigheden zijn, waarbij een ontheffingsaanvraag van de Flora- en faunawet aangevraagd moet worden en onder welke voorwaarden een ontheffing naar alle waarschijnlijkheid verkregen kan worden. Op 19 mei, 19 juni, 20 juni, 22 juli, 9 september en 28 september 2011 is het bestemmingsplangebied bezocht.

Eerder onderzoek en bestaande gegevens

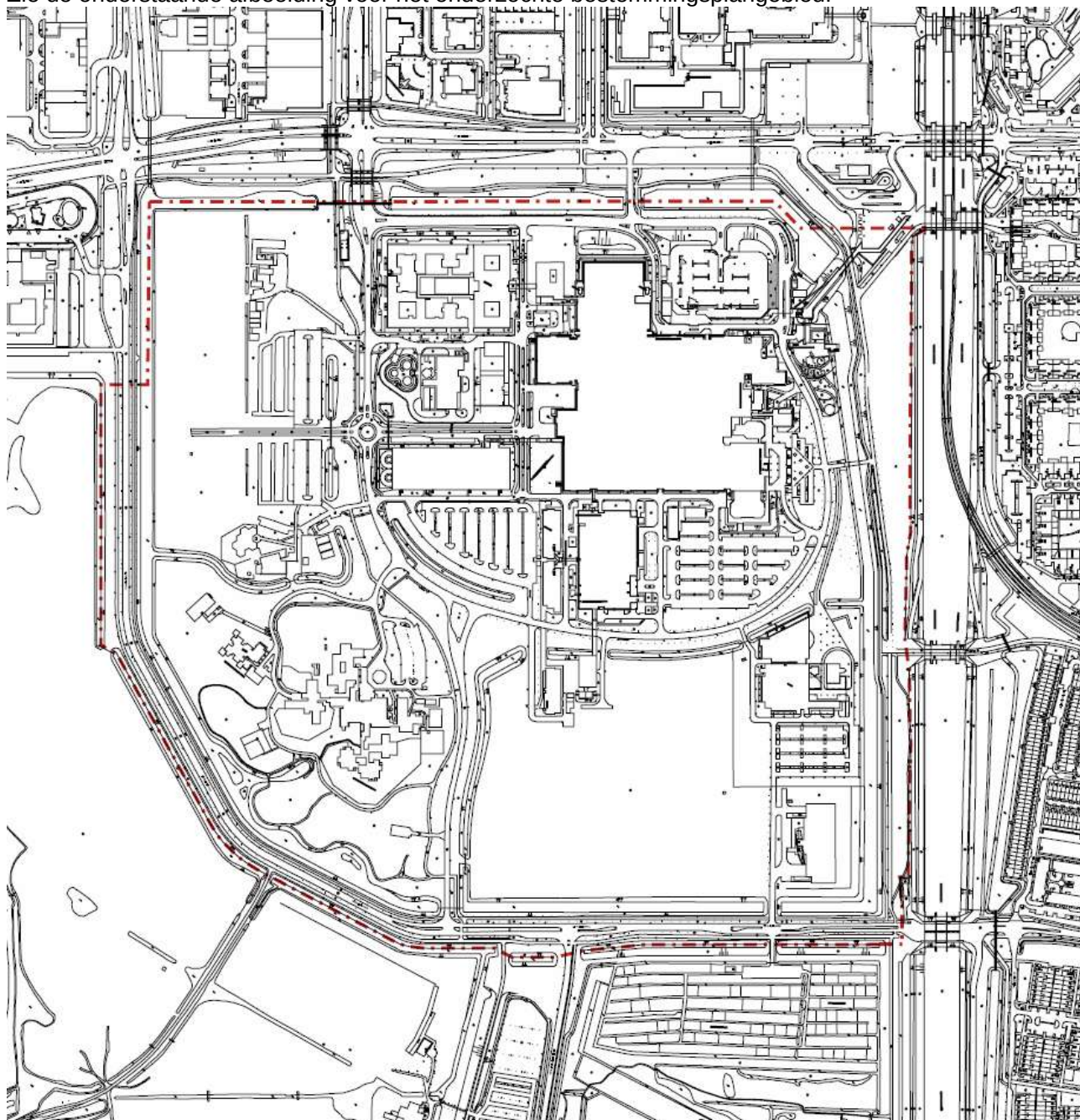
Gegevens over het voorkomen van soorten worden sinds 1990 bijgehouden in de 'Ecologische Atlas Amsterdam'. De grotere groengebieden zijn regelmatig geïnventariseerd, ook in de directe omgeving van de Gemeente Amsterdam. De soortgroepen waarvan de gegevens zijn bijgehouden zijn zoogdieren, broedvogels, reptielen, amfibieën, vissen, kreeftachtigen, dagvlinders, sprinkhanen, krekels en libellen.

In juni 2003 is er een natuurtoets voor het bestemmingsplan van hele terrein van het Academisch Medisch Centrum uitgevoerd. De conclusie was dat er geen soorten in het plangebied voorkwamen waarvoor geen ontheffing van de Flora- en faunawet mogelijk was. Deze natuurtoets is in 2008 geactualiseerd. Toen werd geconcludeerd dat er beschermde rust- en verblijfplaatsen van ransuilen aanwezig waren.

In 2006 zijn de consequenties van de bouw van een zorghotel aan de westelijke zijde van het AMC-terrein onderzocht. De conclusie was dat een ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet niet nodig was omdat er geen soorten voorkomen waarvoor geen vrijstelling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Recente presentaties van inventarisaties van beschermde soorten zijn te vinden op <http://www.flora-fauna.amsterdam.nl>.

Het bestemmingsplangebied

Het bestemmingsplanplangebied ligt in stadsdeel Zuidoost in de gemeente Amsterdam en wordt begrensd door de Meibergdreef, de Tafelbergweg en de het talud van de spoorlijn Amsterdam-Utrecht. Zie de onderstaande afbeelding voor het onderzochte bestemmingsplangebied.

Bestemmingsplangebied AMC

Het noordelijk deel van het bestemmingsplangebied is dicht bebouwd en wordt intensief gebruikt door het AMC. Het zuidwestelijke deel is parkachtig en in het groen staan een aantal gebouwen. Het gebouw van psychiatrie staat leeg en wordt binnen afzienbare tijd gesloopt. In het parkgedeelte bevinden zich meerdere open plekken. Bomen en struiken worden extensief beheerd. Verder ligt ten oosten van de uitvalsweg richting Ouderkerk een groot terrein braak.

3. Kaders

3.1 Wettelijk kader algemeen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op mogelijke toepasbaarheid van het vigerende natuurbeleid in bestemmingsplangebied het AMC. We hebben het dan vooral over de toepassing van de twee richtlijnen van het Europese natuurbeleid; de Habitat- en de Vogelrichtlijn en relevante relaties met de Flora- en faunawet, welke in 2002 van kracht is geworden. Uit een eerste analyse bleek, dat het plangebied niet wordt gerekend tot de door het rijk aangewezen Habitat- en Vogelrichtlijngebieden. Toetsing aan het natuurbeleid vindt in dit rapport derhalve plaats aan de hand van de in de Flora- en faunawet opgenomen planten- en diersoorten en alle rode lijst soorten.

1. Gebiedsbescherming - Natuurbeschermingswet 1998: Natura 2000

Het plangebied maakt geen deel uit van de Europese ecologische hoofdstructuur (Natura 2000). Vogelrichtlijngebieden of Speciale Beschermingszones zoals bedoeld in de Europese Vogelrichtlijn (nu geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998) en Habitatrichtlijngebieden liggen niet in de nabijheid van het plangebied. Negatieve effecten op deze gebieden zijn dan ook niet te verwachten.

2. Flora- en faunawet: soortbescherming

Artikel 2 behandelt de algemene, voor iedereen geldende zorgplicht, voor alle in het wild levende dieren, inclusief hun leefomgeving en voor alle planten en hun groeiplaats. Lid 2 stelt dat handelingen waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat men de nadelige gevolgen voor de natuur kan weten of vermoeden, voorkomen moeten worden. Voor zover die gevolgen niet voorkomen kunnen worden moeten de effecten van die handelingen worden beperkt of ongedaan gemaakt.

Artikelen 8 tot en met 13 zijn verbodsbepalingen waarin de mogelijk nadelige handelingen worden genoemd. Het betreft zowel evident nadelige handelingen, zoals doden of vernielen van nesten, als indirect nadelige handelingen, zoals aantasting van de leefomstandigheden, verstoring of verontrusting.

Par. 1	<i>Bepalingen betreffende planten op hun groeiplaats</i>
art. 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse soort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Par. 2	<i>Bepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving</i>
art. 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
art. 10	Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort opzettelijk te verontrusten.
art. 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
art. 12	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
art. 13	Het is verboden planten of producten van planten, of dieren (...) behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort (...) te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren (...) of onder zich te hebben.

Artikel 75 gaat over de mogelijkheden van vrijstelling of ontheffing. Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c, wordt in het geval van soorten die zijn opgenomen op bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, ontheffing slechts verleend wanneer er, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen.

Voor een ontheffingaanvraag voor de soorten uit tabel 3 en voor vogels is een uitgebreide toets nodig.

Deze bevat de volgende drie criteria:

er is geen andere bevredigende oplossing;

er is een dwingende reden van groot openbaar belang

doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;

Als het gaat om een ontheffingsaanvraag in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling wordt ook getoetst op het criterium:

de werkzaamheden moeten zodanig uitgevoerd worden dat er sprake is van 'zorgvuldig handelen'.

Ontheffing kan voor een periode van vijf jaar worden aangevraagd.

Aan de ontheffing kunnen voorwaarden worden verbonden die betrekking hebben op mitigerende maatregelen of compensatie.

De Flora- en faunawet onderscheidt drie beschermingsregimes en niet beschermde soorten. Voor vogels geldt een apart regime. Globaal is de betekenis als volgt:

Tabel 1	Algemene soorten	Een ontheffingsaanvraag is niet nodig bij bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 2	Overige soorten	Een ontheffingsaanvraag is niet nodig bij bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen, mits er voor de uitgevoerde activiteiten een gedragscode is afgesproken met het Ministerie van LNV
Tabel 3	Soorten bijlage IV Habitatrichtlijn/Bijlage 1 AMvB	Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode.
	Vogels	De nesten van vogels zijn gedurende het broedseizoen beschermd. Als de werkzaamheden echter buiten het broedseizoen plaatsvinden is er geen ontheffing nodig, voor soorten met 'vaste rust- of verblijfplaatsen', zoals verschillende soorten roofvogels en uilen is het hele jaar een ontheffing nodig
	Niet beschermde soorten	Voor alle soorten geldt de zorgplicht

Bestendig beheer en onderhoud wil zeggen, dat de activiteiten bestaan uit de *voortzetting* van een praktijk die is gericht op behoud van de bestaande situatie.

3.2 Beleidskader

Ecologische Hoofdstructuur: Rijks en Provinciaal beleid

De (P)EHS is een belangrijk middel om de hoofddoelstelling van het natuurbeleid te bereiken: natuur en landschap behouden, versterken en ontwikkelen, als essentiële bijdrage aan een leefbaar Nederland en een duurzame samenleving. De EHS moet er onder meer toe bijdragen dat afspraken over het behoud en het herstel van biodiversiteit worden nagekomen. De Provincie heeft de EHS-opgave verder uitgewerkt. Bij kwantitatieve of kwalitatieve aantasting van de (P)EHS dient volgens in de Nota Ruimte vastgelegde regels gecompenseerd te worden. Het bestemmingsplangebied bevindt zich niet in de EHS.

Hoofdgroenstructuur: gemeentelijk beleid

In het structuurplan van de gemeente Amsterdam worden een aantal groengebieden planologisch beschermd. Functiewijzigingen zijn mogelijk en moeten aan een toetsingscommissie worden voorgelegd. Het bestemmingsplangebied bevindt zich niet in de Hoofdgroenstructuur.

Soorten van de Rode lijsten

Eens per tien jaar worden er door het rijk Rode lijsten opgesteld (een vorm van beleid). Hierop komen soorten die om verschillende redenen sterk achteruitgaan. Voor het Ministerie van LNV zijn de rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie stimuleert dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de rodelijstsoorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen. Er zijn geen soorten van de rode lijst waargenomen.

Gedragscode Amsterdam

Begin 2010 is de 'Amsterdamse gedragscode' goedgekeurd door het ministerie van LNV. Deze kan worden toegepast bij bestendig beheer en onderhoud. Voor Tabel 2- soorten geldt dat deze tevens kan worden toegepast bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Het bovenstaande beleid conflicteert niet met het bestemmingsplangebied AMC.

4. Beschrijving van het gebied en inventarisatie

Ecologische verbinding

De spoorbaan (Amsterdam-Utrecht) met talud, die is gelegen aan de oostzijde van het plangebied, vormt verbindingen met het buitengebied waarlangs grondgebonden dieren zich kunnen verplaatsen. De Hoge Dijk maakt deel uit van de ecologische verbindingszone 'De Natuurboog'. Deze natte zone verbindt IJmeer en Ronde Hoep. Vanuit deze groene gebieden is het AMC-terrein voor alle dieren goed bereikbaar. Aan de westelijke kant grenst het groengebied aan de A2. Dit vormt een barrière voor het achterliggende groengebied.

Inventarisatie: aangetroffen en te verwachte soorten

Zoogdieren

In het bestemmingsplangebied zijn veel konijnen waargenomen, een hol is gevonden op het braakliggende terrein. Ook hazen en sporen van mollen zijn waargenomen. Aan kleine zoogdieren zijn bosmuis, veldmuis, huisspitsmuis en gewone bosspitsmuis te verwachten. Tijdens de inventarisaties in het voorjaar van 2011 zijn er geen sporen van eekhoorns gezien.

Verblijfplaatsen vleermuizen

Het voormalig psychiatrisch centrum wordt binnenkort gesloopt. Dit is een complex gebouw met veel gangen en afdelingen. Het gebouw is uit beton opgetrokken en betreft een geschikt verblijf voor vleermuizen.

Vleermuizen worden geïnventariseerd met behulp van een zogenaamde batdetector. De Dienst Ruimtelijke Ordening (DRO) werkt standaard met de Petterson D240x. Met deze batdetector kunnen de ultrasone geluiden die vleermuizen in vlucht gebruiken om te jagen en zich te oriënteren hoorbaar gemaakt worden voor het menselijk oor. Aan de hand van de klank en de frequentie kan men bepalen welke soort vleermuis het betreft en welk gedrag deze vertoont.

De inventarisaties die tot op heden zijn uitgevoerd vonden plaats op de volgende data:

19-5-2011, bewolkt, 11° Celsius

19-6-2011, licht bewolkt, 22° Celsius

20-6-2011, onbewolkt, 12° Celsius

22-7-2011, onbewolkt, 10° Celsius

09-9-2011, lichte miezer, 13° Celsius

28-09-2011, licht bewolkt, 15° Celsius

Hierbij is het gehele projectgebied onderzocht.

Zomer- en Kraamverblijven

Er zijn twee zomerverblijfplaatsen waargenomen van een aantal gewone dwergvleermuizen. Het verblijf bevindt zich aan de voorkant in een opening tussen het beton en aan de westelijke kant achter een metalen strip (zie de onderstaande afbeelding).

Locatie zomer- en paarverblijfplaats aan de voorzijde van het gebouw

Een kraamverblijf is niet waargenomen.

Balts- en Paarverblijven

Aan de voorkant van het gebouw, op dezelfde locatie als het zomerverblijf is een paarverblijf waargenomen van zowel gewone als ruige dwergvleermuizen.

Winterverblijven

Er is geen winterverblijf of gedrag wat hierop kan duiden waargenomen.

- De resultaten uit deze inventarisaties zijn 3 jaar geldig.

Zie de onderstaande afbeelding voor de locaties van de gevonden verblijfplaatsen.

Locaties gevonden verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen

In de omgeving van het bestemmingsplangebied is geschikt foerageergebied voor vleermuizen aanwezig. Uit de inventarisaties is gebleken dat het groen door een klein aantal gewone dwergvleermuizen wordt gebruikt als foerageergebied.

Broedvogels

Bij een gemeente breed onderzoek naar mussenkolonies in 2004 en 2005 zijn geen mussenkolonies waargenomen. Ook tijdens de inventarisaties in 2011 zijn geen mussen gevonden. Op het dak van de nieuwbouw aan de westzijde van het psychiatrische centrum heeft vermoedelijk een scholekster gebroed. Aan de zuidzijde van het bestemmingsplangebied, nabij het helikopterplatform, broeden ongeveer drie paar reigers in kolonieverband in de coniferen (zie de onderstaande afbeelding).

Nesten van reigers in de coniferen

Locatie van de reigernesten

Verder zijn algemene soorten als de merel, winterkoning, koolmees, pimpelmees, heggenmus, ekster en kraai waargenomen.

Flora

Er zijn geen beschermde plantensoorten waargenomen in het bestemmingsplangebied.

5. Consequenties natuurwetgeving en ontheffing Flora- en faunawet

Gebiedsbescherming

Het plan bevindt zich buiten de Speciale Beschermingszones. De Botshol, gelegen op 12 km afstand, is het dichtstbijzijnde gebied met deze status. Externe werking van het plan op dit Vogelrichtlijngebied is niet aannemelijk. De Hoge Dijk, golfterrein De hoge Dijk en het gebied ten westen van de A2 behoren tot de EHS en liggen in de directe nabijheid van het bestemmingsplangebied, namelijk op 1 km afstand. De Hoge Dijk en het golfterrein De hoge Dijk liggen tevens in de Hoofdgroenstructuur van de Gemeente Amsterdam. Zie de onderstaande afbeeldingen voor de gebiedsbescherming.

Het plangebied bevindt zich buiten specifiek beschermde gebieden

Omdat het plangebied niet in de beschermde gebieden is gesitueerd, heeft dit verder geen consequenties voor het bestemmingsplan.

Soortbescherming

Zoogdieren

De aangetroffen zoogdieren, waaronder de vleermuizen, zijn door de Flora- en faunawet beschermde soorten. Voor de grondgebonden zoogdieren: mol, konijn, haas, veld- en bosmuis geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling. Hierbij is echter wel de zorgplicht van toepassing. Het is wenselijk dat er bij de grond, kap- en snoeiwerkzaamheden rekening wordt gehouden met de werkrichting;

- Werk bij voorkeur in één richting, zo wordt een vluchtmogelijkheid geboden aan de grondgebonden zoogdieren. Het kap- en snoeimateriaal kan worden opgehoopt aan de grens van het werkterrein, hierin vinden de zoogdieren een veilig onderkomen.

Uit het vleermuisonderzoek is gebleken dat er een zomerverblijfplaats is gevonden van een aantal gewone dwergvleermuizen. Tevens is er een paarverblijf van zowel de gewone als de ruige dwergvleermuis aangetroffen.

Indien het onderstaande advies wordt nageleefd bij de uit te voeren werkzaamheden dan wordt de populatie vleermuizen niet in de negatieve zin van de Flora- en faunawet aangetast. Een ontheffingsaanvraag conform de flora- en faunawet is daarom niet per se nodig. De aanvraag van een ontheffing is dus vrijblijvend maar kan wel handig zijn vanwege de officiële schriftelijke toekenning van het Ministerie van ELI. Naar verwachting wordt bij het naleven van het onderstaande advies door middel van een 'positieve afwijzing' aangegeven dat de getroffen maatregelen voldoende zijn.

Bij de sloop van het psychiatrisch centrum moet rekening gehouden worden met de in het gebouw verblijvende vleermuizen. De volgende mitigerende en compenserende maatregelen worden voorgesteld, deze dienen allen te worden nageleefd;

- De sloopwerkzaamheden dienen buiten de periode mei-september te worden uitgevoerd;
- In de gebouwen in de nabije omgeving (bijvoorbeeld in de nieuwbouw aan de noord-oost kant van het psychiatriegebouw) dienen voorzieningen te worden getroffen waardoor vleermuizen deze gebouwen weer als verblijfplaatsen kunnen gebruiken. Dit kan door bijvoorbeeld een deel van een spouwmuur voor vleermuizen toegankelijk te maken (open ventilatieroosters) of vleermuiskasten in te metselen of op te hangen;
- In de bomen in de nabije omgeving dienen vleermuiskasten (vijf stuks) te worden opgehangen als alternatieve verblijfplaats voor de vleermuizen.
Geschikte locaties en type vleermuiskasten dienen te worden aangewezen door een ter zake deskundige (ecoloog).

Het kan zijn dat de Algemene Inspectie Dienst (AID) van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (ELI) een controle uitvoert op het naleven van de bovenstaande maatregelen. Wanneer dit niet is gebeurd wordt een gepaste sanctie opgelegd.

Broedvogels

Voor alle in het bestemmingsplangebied voorkomende broedvogels geldt dat de nesten gedurende de broedtijd (maart-september) zijn beschermd maar daarbuiten niet. Bij het plannen van werkzaamheden moet rekening worden gehouden met de vroege broedtijd van blauwe reigers. Deze soort kan al in januari met broeden beginnen. Ontheffing voor broedende vogels wordt niet verleend, omdat het in de regel goed mogelijk is om verontrusting in het broedseizoen te voorkomen. Let hierbij op dat de 'broedperiode' slechts een indicatie betreft. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat reigers in december broeden. Een controle, voorafgaand aan de uit te voeren werkzaamheden is daarom wenselijk.

Zorgplicht

Voor alle soorten, ook niet-beschermd, geldt de zorgplicht. Dat betekent dat door zorgvuldig te werken zoveel mogelijk schade aan diersoorten moet worden voorkomen.